

Nr 84.

Av herr **Hage**, om viss ändring i förordningen angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skatte-tyngda kommuner.

Vid 1918 års riksdag fattades ett beslut om rätt för kommun att giva anslag till kommunala pensionstillskott m. m. Den tankegång, som låg bakom denna lagstiftning, var ur sociala utgångspunkter synnerligen tilltalande, då man utgick ifrån, att man skulle kunna inom ett flertal kommuner inom landet åstadkomma ett tillägg till de låga folkpensionerna, så att folkpensionärerna i en betydande utsträckning skulle — i stället för fattigvårdstilldelning till pensionerna — erhålla ett så stort genom kommunalt beslut fastställt tillskott, som icke hade fattigvårds karaktär, att dessa bägge belopp från det allmänna tillsammans skulle utgöra grunden för en visserligen knapp men i alla fall rimlig försörjning, på vilken åldringarna skulle kunna draga sig fram.

Beslutet i fråga hälsades vid sin tillkomst med stor tillfredsställelse, då det ansågs komma att åstadkomma en betydande effektivisering av folkpensioneringen och befria folkpensionärerna från beroende av fattigvården, vilken befrielse måste vara ett av målen för vår ålderdomsförsäkring.

Resultatet av den här nämnda lagstiftningen, vid vilken fästes så stora förhoppningar vid dess tillkomst, har beklagligtvis icke blivit sådant, som man väntade. Lagen har sedermera något reformerats till sitt innehåll genom en författning, som tillkommit den 18 juni 1937 och som trätt i kraft den 1 januari 1938. Den stadgar nu bl. a., att fattigvårdssamhälle må ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande till beredande av understöd (kommunala pensionstillskott) i pengar eller naturaförmåner åt personer, vilka äga uppbära pension eller invalidunderstöd, men ändå finnas vara i behov av fattigvård.

Vidare stadgas här, att samhället kan bestämma, att tillskott och bidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse som fattigvård.

Det har emellertid — tvärtemot vad man antog vid lagens tillkomst — visat sig, att densamma kommit till användning endast i ett mindre antal kommuner. I resten — den stora massan av kommuner — är praxis alltså, att det som anses behövas som tillskott till våra folkpensionärer, för att de skola kunna draga sig fram, tillskjutes genom fattigvården, efter granskning från fall till fall. Här har dock den modifikationen kommit till, att i ett mindre antal kommuner uppkomsten av de s. k. pensionärs-

hemmen, med dess lägre hyror, givetvis innebär ett tillskott av ungefärligen dei slag, som man en gång avsåg med 1918 års här förut omnämnda beslut.

Vad är då orsaken därtill, att det här ovan nämnda beslutet ej kommit att få den anslutning, som man utgick ifrån, då beslutet fattades? Man har anledning att göra denna fråga, icke minst på grundvalen av det faktum, att även i ett flertal kommuner, där majoriteten är sådan, att man kunde ha anledning tro, att ett beslut till förmån för reformen skulle ha fattats, likväl inget sådant beslut kommit till stånd.

Frånvaron av ett sådant beslut torde ha sin grund i ett flertal omständigheter. En sådan omständighet är det förhållandet, att man på en del håll bland kommunalmännen resonerar som så, att om man giver det här nämnda tillskottet *utan* fattigvårds karaktär, så blir det ingen möjlighet att senare återkräva detsamma, om den, som erhållit det, skulle få en bättre ekonomi.

Ett sådant skäl torde emellertid knappast i någon större utsträckning vara grunden till en negativ inställning — eller borde ej vara det, eftersom det torde vara en ganska sällan inträffande händelse, att en gammal pensionär eller de, som event. kunna ha ansvaret för hans försörjning, komma i en sådan ekonomisk ställning, att det finnes utsikter att med framgång återkräva det lämnade tillskottet till honom.

Ett annat skäl till, att denna lagstiftning i så ringa utsträckning kommit till användning, torde däremot möjligen vara, att det kommunala tillskottet, även där det utgår i sådan form, att det ej skall betraktas som fattigvård, i alla fall utdelas genom fattigvårdsstyrelsens försorg. Motion om ändring av lagstiftningen på denna punkt har väckts i riksdagen men icke vunnit dess gillande.

Det finnes emellertid ytterligare en bestämmelse i vår lagstiftning, som antagligen i ännu högre grad än de förut nämnda är orsaken till, att lagen ifråga i en del kommuner — särskilt i de skattetyngda — icke kommit till användning. Denna bestämmelse är ett visst stadgande, som finnes i kungl. förordningen angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligen skattetyngda kommuner (SFS 462/1927). Innebörden i nämnda förordning är bl. a. den, att om en kommun giver understöd till en folkpensionär i form av fattigtillskott, då upptages denna utgift bland *fattigvårdens* kostnader och inräknas på detta sätt bland de kommunens utgifter, vilka enligt gällande författning ligga till grund för, huruvida kommunen skall kunna erhålla utjämningsmedel på grund av skattetungan. Om däremot en kommun giver tillskott till sina folkpensionärer i en sådan form, att det säges, att det ej skall anses som fattigvård, då torde det förhålla sig så — åtminstone torde bestämmelserna tolkas på det sättet — att denna utgift icke inräknas bland de kommunens utgifter, vilka enl. nämnda författning kun-

na läggas till grund för rätten till ett tillskott till skatteutjämning till kommunen. Detta grundar sig på den bestämmelse i författningens paragraf 2, där det heter, att »de utgifter för kommunområdets kyrko-, folkskole-, fattigvårds- och barnvårdsväsen, för vilkas bestridande uttaxering beslutas under det löpande året, skola motsvara ett skattetryck av mer än fem kronor 50 öre för ett hundra kronor beskattningsbar inkomst» för att understöd skall kunna erhållas för skatteutjämning.

Sedan finnes visserligen i den nämnda författningen en del andra bestämmelser, vilka i vissa fall kunna möjliggöra, att en kommun, även om den ej fyller de här uppställda villkoren, kan erhålla någon skatteutjämning. Men risken är i alla fall med de ovan nämnda bestämmelserna, att en kommun, som går över till systemet med de kommunala pensionstillskotten, har mindre möjlighet att erhålla statlig skatteutjämning än om kommunen vidbliver principen att giva tillskott till pensionärerna via fattigvårdsvägen. Givetvis finnes det då kommuner, som äro så skattetyngda, att de fylla det ovan nämnda villkoret, även om de ej få inräkna det kommunala pensionstillskottets belopp — vilket här kommer att föreslås — bland fattigvårdskostnaderna.

Det, som här ovan anförts, måste i verkligheten innebära, att staten genom en författning — författningen om kommunala pensionstillskott m. m. — söker stimulera kommunerna till att genomföra ett sådant system men genom en annan författning — författningen om skatteutjämningsbidrag — motverkar tillgripande av denna socialt och humanitært betonade utväg att på ett mera sympatiskt sätt hjälpa våra folkpensionärer. Det måste vidare anses som synnerligen okonsekvent att det finnes bestämmelser, som innebära — eller åtminstone kunna tolkas så — att utgifter, som egentligen äro av samma slag, i här nämnt hänseende behandlas helt olika.

Trots att det är veterligt, att skatteutjämningsfrågan är under utredning — en utredning som redan hunnit fram till ett förslag, som dock ännu kan komma att bli liggande en del år, innan det resulterar i ett riksdagsbeslut — och trots att även folkpensionsbestämmelserna äro under omarbetande — en omarbetning, som dock enligt lämnade upplysningar kan resultera i förändrade pensionsbestämmelser först omkring år 1948 — hemställes här nedan om en provisorisk ändring på här nämnda punkt i gällande bestämmelser om skatteutjämning.

Under uttalande av den förmodan, att en sådan ändring är av en så ringa omfattning och författningstekniskt så lätt att ordna, att den kan ske under denna riksdag, efter förslag från resp. utskott, hemställes alltså,

att riksdagen måtte göra den ändringen i Kungl. Maj:ts förordning angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligen skattetyngda kommuner, att utgifter, som upp-

stå inom en kommun på grund av kommunens beslut att giva kommunalt pensionstillskott utan fattigvårds karaktär åt personer, vilka äga uppbära pension eller invalidunderstöd men ändå befinnas vara i behov av fattigvård, skall i skatteutjämningshänseende betraktas på samma sätt som fattigvårdsutgifter.

Stockholm den 20 januari 1945.

Ernst Hage.